

CONSILIUL PENTRU PREVENIREA ȘI ELIMINAREA DISCRIMINĂRII ȘI ASIGURAREA EGALITĂȚII

СОВЕТ ПО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЮ И ЛИКВИДАЦИИ ДИСКРИМИНАЦИИ И ОБЕСПЕЧЕНИЮ РАВЕНСТВА
COUNCIL ON THE PREVENTION AND ELIMINATION OF DISCRIMINATION AND ENSURING EQUALITY

Adresa: Republica Moldova, Chișinău, MD-2004
bd. Ștefan cel Mare și Sfint nr.180, bir. 405
tel.: +373 (0) 22 21-28-07

Адрес: Республика Молдова, Кишинёв, MD-2004
бул. Стефан чел Маре, 180, каб. 405
тел.: +373 (0) 22 21-28-07

DECIZIE din 25 septembrie 2017 cauza 73/17

Membrii Consiliului participanți la ședința de deliberare:

Ian FELDMAN – președinte
Oxana GUMENNAIA – membră
Andrei BRIGHIDIN – membru
Lucia GAVRILIȚĂ – membră

au examinat, în ședință publică, susținerile scrise și verbale ale **petiționarilor**: membri ai comunității LGBT, A. F., A. Z. și A. D. **reclamatului**: Igor Dodon, Președintele Republicii Moldova, și **au deliberat, în ședință închisă, cu privire la următoarele.**

I. Obiectul plângerii

Pretinsa instigare la discriminare pe criteriu de orientare sexuală.

II. Admisibilitatea plângerii

Plângerea corespunde cerințelor art. 13 din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121 din 25.05.2012 și nu ridică excepțiile de inadmisibilitate prevăzute de pct. 42 din Legea cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității nr.298 din 21.12.2012.

III. Susținerile părților

Susținerile petiționarilor

- 3.1 La data de 12.05.2017 în timpul emisiunii "În profunzime cu Lorena Bogza" la postul de televiziune PRO TV, dl Igor Dodon, Președintele Republicii Moldova a declarat următoarele: *Este foarte greu să fii președintele tuturor. Eu cred că președinte al tuturor trebuie să fie sau mut (...) Majoritatea cetățenilor, conform tuturor sondajelor, inclusiv măsurărilor noastre interne au încredere în președintele Republicii Moldova și (...) în instituția prezidențială. (...) Astăzi am avut întrevedere cu partenerii cu 30 și ceva, 40 de ambasadori, UE, CSI, SUA, China și cineva din ambasadorii țărilor membre UE mi-a spus: "Uite, peste o săptămână, două, vor fi niște proteste sau niște marșuri a minorităților sexuale în Chișinău". Păi probabil n-o să pot să-i reprezint nici acum, adică sunt sigur că n-o să pot să-i reprezint niciodată pe astfel de categorie. Ei toți sunt cetățeni ai Republicii Moldova.*
- 3.2 În data de 20.06.2017 la emisiunea "персональный акцент" la postul de televiziune Accent TV, Igor Dodon, Președintele Republicii Moldova a declarat următoarele: *Referitor la ceea ce a spus doamna, că să fim reprezentanți la tot poporul, eu niciodată nu am încercat să divizez, dar sunt anumite principii, anumite categorii, anumite lucruri pe care eu nu le voi susține niciodată. Sunt patru lucruri principale care pentru mine nu pot fi negociate și discutate: 1) Aceasta ține de statalitatea Republicii Moldova(...); 2) eu sunt adeptul neutralității (...); 3) eu sunt adept al valorilor noastre creștine, eu consider că credința noastră ortodoxă stă la baza statalității Republicii Moldova. Da, sunt și alte culturi religioase, noi trebuie să-i respectăm absolut pe toți, dar 98 la sută sunt creștini ortodocși și lucrul ăsta ... eu sunt categoric împotriva, dacă va încerca cineva să spună, uite, haideți să înregistrăm minoritățile sexuale și așa mai departe. De aceea, cei care sunt pentru lichidarea bisericii, cei care sunt pentru înregistrarea minorităților sexuale, mă scuzați, dar eu nu voi fi reprezentantul d-stră și nu pot fi președintele d-stră.*

Petiționarii susțin că astfel de declarații ale unui președinte de țară sunt discriminatorii, instigă la ură, discriminare și dezbinare socială și nu trebuie să fie admise.

Susținerile reclamatului

- 3.3 Secretarul general al aparatului Președintelui menționează că declarațiile făcute de către Președintele Republicii Moldova în cadrul emisiunilor televizate indicate în plângere reprezintă opinia acestuia, care a fost exprimată în temeiul Legii cu privire la libertatea de exprimare. Astfel, se invocă că libertatea de exprimare protejează atât conținutul, cât și forma informației exprimate, inclusiv a informației care ofensează, șochează sau deranjează. Totodată, aspectul pretensei instigării la discriminare care constă în îndemnarea și incitarea la ură, este fictiv, întrucât lipsesc acțiunile care s-ar încadra în definiția discriminării. De asemenea, se menționează că, potrivit art. 8 al Legii precitate, nu poate fi intentată o acțiune cu privire la defăimare pentru declarațiile făcute de către Președintele Republicii Moldova și deputații în Parlament în exercitarea mandatului. De fapt, șeful Statului și-a exercitat dreptul constituțional stipulat în art. 32 din Constituția Republicii Moldova, cu atât mai mult că art. 81 din Constituție prevede că Președintele Republicii Moldova se bucură de imunitate. El nu poate fi tras la răspundere juridică pentru opiniile exprimate în exercitarea mandatului. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravin prevederilor Constituției nu are putere juridică.
- 3.4 În același timp, se menționează că religia în Republica Moldova are un rol deosebit de important, confesiunea dominantă fiind cea creștin ortodoxă. Astfel, datele recensământului din 2014 relevă faptul că, din numărul total al cetățenilor care și-au declarat religia, 96,8% s-au declarat creștini ortodocși. În acest context, Președintele Republicii Moldova a declarat că acțiunile membrilor comunității LGBT contravin flagrant valorilor tradiționale, religiei ortodoxe și moralității. Ele nu pot și nu vor fi acceptate de către acesta. În esență, șeful statului susține că și-a exprimat atitudinea personală, neangajându-se în acțiuni menite să instige la ură, discriminare sau dezbinare socială.

Opinia Centrului de Resurse Juridice din Moldova (CRJM)

- 3.5 La data de 11.09.2017, Centrului de Resurse Juridice din Moldova depune un *amicus curiae* prin care recomandă ca, la fundamentarea poziției, Consiliul să ia în considerație următoarele elemente. În primul rând, să respingă excepția în ceea ce privește imunitatea Președintelui, or aceasta se aplică doar în exercitarea mandatului. În al doilea rând, se solicită să se arate limitele libertății de exprimare. În al treilea rând, CRJM îndeamnă Consiliul să explice ce înseamnă discursul de ură și prin ce modalități se exprimă. De asemenea, se notează importanța de a nota că discursul homofob, ca și discursul rasist sau cel antisemit, constituie o formă gravă de incitare la dispreț, marginalizare, ostracizare, o formă de manifestare a intoleranței și discriminării ce nu poate fi justificată prin invocarea unor precepte religioase.

IV. Dreptul național și internațional relevant

- 4.1 **Constituția Republicii Moldova prin art. 16 alin. (2)** garantează dreptul la egalitate toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.
- 4.2 **Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121 din 25.05.2012 la art. 1 alin. (1)** stabilește scopul prezentei legi este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar; **art. 2** oferă definiția de instigare la discriminare care reprezintă orice comportament prin care o persoană aplică presiuni sau afișează o conduită intenționată în scopul discriminării unei terțe persoane pe baza criteriilor stipulate de prezenta lege; **art. 3** stabilește că subiecți în domeniul discriminării sunt persoanele fizice și juridice din domeniul public și privat; **art. 4** se consideră forme grave ale discriminării: g) discriminarea săvârșită asupra unui grup de persoane.

- 4.3 **Legea cu privire la libertatea de exprimare nr. 64 din 23.04.2010 la art. 2** prevede noțiunea de discurs care incită la ură ca fiind orice formă de exprimare care provoacă, propagă, promovează sau justifică ura rasială, xenofobia, antisemitismul sau alte forme de ură fondate pe intoleranță; defăimare – răspândire a informației false care lezează onoarea, demnitatea și/sau reputația profesională a persoanei; conform **art. 3 alin. (1)** orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de a căuta, de a primi și de a comunica fapte și idei; **alin. (2)** Libertatea de exprimare protejează atât conținutul, cât și forma informației exprimate, inclusiv a informației care ofensează, șochează sau deranjează; **alin. (3)** exercitarea libertății de exprimare poate fi supusă unor restrângeri prevăzute de lege, necesare într-o societate democratică pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, pentru a apăra ordinea și a preveni infracțiunile, pentru a proteja sănătatea și morala, reputația sau drepturile altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești; **alin. (5)** garanțiile privind libertatea de exprimare nu se extind asupra discursurilor care incită la ură sau la violență; **art. 7 alin. (1)** orice persoană are dreptul la apărarea onoarei, demnității și reputației sale profesionale lezate prin răspândirea relatărilor false cu privire la fapte, a judecăților de valoare fără substrat factologic suficient sau prin injurie; **art. 8** nu poate fi intentată o acțiune cu privire la defăimare pentru declarația făcută: a) de către Președintele Republicii Moldova și deputații în Parlament în exercitarea mandatului.
- 4.4 **Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică nr. 199 din 16.07.2010 la art. 4** prevede că exercitarea funcției de demnitate publică se bazează pe principiile legalității, liberului consimțământ, transparenței, exemplului personal, responsabilității și al loialității.
- 4.5 **Recomandarea nr. R (97) 21 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la “Discursul instigator la ură” (adoptată de către Comitetul de Miniștri la 30 octombrie 1997, în cadrul celei de-a 607-a reuniuni a Delegațiilor Miniștrilor)** definește termenul “discursul instigator la ură” ca fiind toate formele de exprimare care propagă, incită, promovează sau justifică ura rasială, xenofobia, antisemitismul sau alte forme de ură fondate pe intoleranță, inclusiv intoleranța care se exprimă sub formă de naționalism agresiv și de etnocentrism, de discriminare și ostilitate față de minorități, imigranți și persoane provenite din imigrație.
- 4.6 **Recomandarea de politică generală nr. 15 a Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței** prevede, în preambul, că politicienii, liderii religioși, liderii comunității și alții în viața publică au o responsabilitate importantă în acest sens datorită capacității acestora de a exercita influență asupra unui public larg. Advocacy, promovarea sau instigarea, în orice formă, denigrarea, ura și prezentarea negativă a unei persoane sau a unui grup de persoane, precum și orice hărțuire, insultă, stereotipizare negativă, stigmatizare or amenințare cu privire la o asemenea persoană sau grup de persoane și justificarea oricărei forme de expresie enumerate mai sus, în baza rasei, culorii, descendenței, originii etnice sau naționale, vârstei, dizabilității, limbii, religiei sau opiniei, sexului, genului, identității de gen, orientării sexuale sau altei trăsături personale sau statut.
- 4.7 **Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale la art. 9** prevede că orice persoană are dreptul la libertatea de gândire, de conștiință și de religie; acest drept include libertatea de a-și schimba religia sau convingerile, precum și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea în mod individual sau colectiv, în public sau în particular, prin cult, învățământ, practici și îndeplinirea ritualurilor. Libertatea de a-și manifesta religia sau convingerile nu poate face obiectul altor restrângeri decât cele prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru siguranța publică, protecția ordinii, a sănătății, a moralei publice, a drepturilor și a libertăților altora; **art. 10** se menționează că orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică Statele să supună societățile de radiodifuziune, cinematografie sau televiziune unui regim de autorizare. Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea

ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea informațiilor confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești; **art. 14** prevede că exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională și socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație; **art. 17** nici o dispoziție din prezenta Convenție nu poate fi interpretată ca autorizând unui stat, unui grup sau unui individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau libertăților recunoscute de prezenta Convenție, sau de a aduce limitări acestor drepturi și libertăți, decât cele prevăzute de această Convenție.

- 4.8 **Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, cauza Urechean și Pavlicenco vs. Republica Moldova din 02.11.2014**, CtEDO a constatat de altfel că imunitatea Președintelui nu este nelimitată. CtEDO a subliniat, în mod repetat, că libertatea de exprimare are o importanță specială pentru politicieni sau persoanele alese ca reprezentanții unui electorat, care trebuie să-și atragă atenția asupra preocupărilor lor.
- 4.9 **Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, cauza Incal vs. Turcia din 09.06.1998**, unde CtEDO a statuat că libertatea discursului politic nu este absolută prin natura sa și Statele pot introduce restricții și sancțiuni, CtEDO având rolul final de a analiza compatibilitatea acestor măsuri cu libertatea de exprimare. Statutul public, rolul de personalitate politică al politicienilor este considerat de Curte a fi important în cazul în care personalitățile cu un grad mare de vizibilitate incită la discriminare
- 4.10 **Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, cauza Erbakan vs. Turkey din 59405/00 din 06.10.2006**, unde reclamantul s-a plâns pe faptul că organele de drept l-au condamnat la un an de închisoare pentru declarațiile de incitare la ură pe care le-a făcut în timpul unei campanii electorale. CtEDO a găsit violarea art. 10 (libertatea de exprimare) și a subliniat faptul că lupta împotriva tuturor formelor de intoleranță și discursurilor de ură sunt parte integrantă a protecției drepturilor omului și că era extrem de important ca politicienii să evite să facă comentarii în discursurile lor susceptibile de a favoriza intoleranță.
- 4.11 **Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, cauza Vejdeland și alții vs. Suediei din 2012**, CtEDO a decis, în unanimitate, că sancționarea penală a persoanelor care au distribuit materiale ofensatoare la adresa homosexualilor ca grup nu constituie o încălcare a Convenției, Curtea concluzionând că nu poate fi invocată protecția garantată de art. 10 în cazul în care libertatea de exprimare este abuzată pentru a prezenta homosexualitatea ca "tendință sexuală deviantă" care are un "efect moral distructiv asupra substanței societății". Curtea a concluzionat că aceste declarații au constituit afirmații serioase, care aduc prejudicii morale.
- 4.12 **Declarația Universală a Drepturilor Omului la art. 19** prevede că orice om are dreptul la libertatea opiniilor și exprimării; acest drept include libertatea de a avea opinii fără imixtiune din afară, precum și libertatea de a căuta, de a primi și de a răspândi informații și idei prin orice mijloace și independent de frontierele de stat.
- 4.13 **Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice la art. 19 alin. (1)** menționează că nimeni nu trebuie să aibă de suferit din cauza opiniilor sale; **alin. (2)** orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare; acest drept cuprinde libertatea de a căuta, de a primi și de a răspândi informații și idei de orice fel, indiferent de frontiere, sub formă orală, scrisă, tipărită ori artistică, sau prin orice alt mijloc, la alegerea sa; **alin. (3)** exercitarea libertăților prevăzute la paragraful 2 al prezentului articol comportă obligații și răspunderi speciale. În consecință, ea poate fi supusă anumitor limitări care trebuie însă stabilite în mod expres prin lege și care sunt necesare: a) respectării drepturilor sau reputației altora; b) apărării securității naționale, ordinii publice, sănătății sau moralității publice; **art. 20 alin. (2)** orice îndemn la ură națională, rasială sau religioasă care constituie o incitare la discriminare, la ostilitate sau la violență este interzis prin lege; **art. 26** toate persoanele sunt egale în fața legii și au, fără discriminare, dreptul la o ocrotire egală din partea legii. În această privință legea trebuie să interzică orice discriminare și să garanteze tuturor persoanelor o ocrotire egală și eficace contra oricărei discriminări, în special, de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau întemeiată pe orice altă împrejurare.

4.14 **Comentariul General nr. 20 al Comitetului ONU pentru drepturile economice, sociale și culturale la pct. 7** stipulează că non-discriminarea este o obligație imediată și transversală în Convenție; **art. 2 alin. 2** cere statelor părți să garanteze nediscriminarea în exercitarea fiecăreia dintre drepturile economice, sociale și culturale consacrate în Convenție și pot fi aplicate numai în combinație cu aceste drepturi. Trebuie remarcat faptul că discriminarea constituie orice deosebire, excludere, restricție sau preferință sau alt tratament diferențiat, care se bazează în mod direct sau indirect, pe motiv de discriminare interzise și care are intenția sau efectul de a distruge sau compromite recunoașterea, beneficiul sau exercitarea, pe picior de egalitate, a drepturilor Convenției. Discriminarea include, de asemenea, incitarea la discriminare și hărțuire.

V. În concluzie, Consiliul reține următoarele

- 5.1 Din materialele dosarului Consiliul reține spre examinare următoarele declarații ale dlui Igor Dodon, Președinte Republicii Moldova:
- i. (...)Păi, probabil, n-o să pot să-i reprezint nici acum, adică sunt sigur că n-o să pot să-i reprezint niciodată pe astfel de categorie(...)
 - ii. (...)Eu sunt categoric împotriva, dacă va încerca cineva să spună, uite, haideți să înregistrăm minoritățile sexuale și așa mai departe. De aceea, cei care sunt pentru lichidarea bisericii, cei care sunt pentru înregistrarea minorităților sexuale, mă scuzați, dar eu nu voi fi reprezentantul d-stră și nu pot fi președintele d-stră(...)
- 5.2 Consiliul, reamintește că atât legislația națională (*art. 15 alin. (1) și art. 19 din Legea nr. 121 cu privire la asigurarea egalității*), cât și practica Curții Europene a Drepturilor Omului (*a se vedea cauza D. H. și alții v. Republica Cehă par. 82-84, par.177, cauza Chassagnou și alții v. Franța par. 91-92, Timishev v. Rusia par.57*) prevede o regulă specială referitor la sarcina probei în litigiile privind discriminarea, și anume: sarcina probei trece la reclamat atunci când petiționarul prezintă dovezi din care se poate prezuma că a existat un tratament discriminatoriu. Reieșind din alegațiile expuse în plângere, pentru a institui o prezumție a instigării petiționarului urmau să prezinte fapte care ar arăta existența cumulativă a următoarelor elemente:
- a) comportamentul sau conduita unei persoane care aplică presiuni sau afișează o conduită intenționată
 - b) cu scopul sau efectul discriminării unei persoane sau unui grup de persoane
 - d) pe baza unui criteriu stipulat de lege.
- 5.3 Consiliul, analizând conținutul expresiilor disputate, stabilește o prezumție a instigării la discriminare pe criteriul de orientare sexuală. Or, declarații făcute au avut un efect de stigmatizare a persoanelor LGBT. Afirmările prin care persoanele LGBT se exclud din corpul cetățenesc prin refuzul afirmat de reprezentare a acestora în exercitarea celei mai înalte funcții reprezentative din stat, incită la discriminare, ostracizare și la distanță socială. Comportamentul are loc în baza unui criteriu stipulat de Legea cu privire la asigurarea egalității: orientarea sexuală. Ținta mesajelor domnului Igor Dodon, Președintele Republicii Moldova, sunt persoanele aparținând comunității LGBT, o comunitate cu un grad sporit de vulnerabilitate așa cum o indică analizele sociologice.
- 5.4 Consiliul a luat act de excepția ridicată în ceea ce privește imunitatea Președintelui și subliniază că Aparatul Președintelui Republicii Moldova, în mod greșit, invocă excepția imunității de care dânsul se bucură în exercitarea mandatului său conform art. 81 din Constituție, respectiv art. 8 din Legea cu privire la libertatea de exprimare. Or, în timpul celor două emisiuni TV, domnul Igor Dodon nu exercita atribuțiile expres prevăzute de Constituția Republicii Moldova în articolele 82-88. Președintele Igor Dodon și-a exprimat opiniile, din postura de Președinte, dar nu în contextul exercitării unei funcții concrete ce ține de atribuțiile acordate de Constituție pentru care este acordată imunitate. În cauza U. și P. vs. Republica Moldova¹, CtEDO a constatat că imunitatea Președintelui nu este nelimitată. În același timp, CtEDO a statuat că libertatea discursului politic nu este absolută prin natura sa, iar statele pot introduce restricții și sancțiuni². Rolul de personalitate publică al politicienilor este considerat de CtEDO a fi important

¹ CtEDO, U. și P. c. Republicii Moldova, 2 decembrie 2014.

² CtEDO, INCAL împotriva TURCIEI, (41/1997/825/1031) din 9 iunie 1998, § 53.

în cazul în care personalități cu un grad mare de vizibilitate instigă la discriminare³. Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței menționează clar, în Recomandarea de politică generală nr. 15 referitoare la discursul urii, faptul că politicienii, liderii religioși, liderii comunității și alții în viața publică au în special o responsabilitate importantă în acest sens datorită capacității acestora de a exercita influență asupra unui public larg.⁴

- 5.5 Respectiv, declarațiile publice ale Președintelui Republicii Moldova nu sunt protejate de o imunitate absolută, fiind pasibile de examinare sub aspectul depășirii limitelor libertății de exprimare, ca aducând atingere demnității umane, principiului egalității în drepturi și principiul interzicerii discriminării. Consiliul subliniază diferența dintre protecția acordată unui politician, inclusiv președintelui țării, cu privire la afirmații cu caracter politic și afirmații discriminatorii, or ultimele nu se bucură de protecție.
- 5.6 Analizând conținutul și forma declarațiilor domnului Igor Dodon, Consiliul reține că se utilizează expresia de **astfel de persoane**, care indică asupra faptului că președintele Republicii Moldova refuză să recunoască umanitatea persoanelor care aparțin comunității LGBT. Această formă utilizată ține de specificul discursului de ură, ori grupul vizat este proiectat în afara limitelor normale ale relațiilor sociale. În acest sens, declarațiile analizate constituie un abuz al libertății de exprimare care implică obligația autorităților de a reacționa prompt și de a curma răspândirea acestor forme de promovare a intoleranței în spațiul public și a responsabiliza politicienii în privința discursurile lor.
- 5.7 Cât privește poziția și statutul persoanei, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit, prin soluțiile pronunțate în cazurile pe care le-a instrumentat, că limitele libertății de exprimare a unui politician și ale persoanelor publice sunt mai restrânse în comparație cu ceilalți membri ai societății (Erbakan v. Turkey). Spre deosebire de cei din urmă, politicienii trebuie să accepte în mod inevitabil și conștient verificarea strictă a fiecărui cuvânt și a fiecărei fapte, atât din partea jurnaliștilor, cât și din partea publicului și, în consecință, trebuie să dovedească un grad mai mare de responsabilitate (Leroy v. France din 2 Octombrie 2008; Feret v. Belgium din 16 iulie 2009; Vona v. Hungary din 9 iulie 2013)⁵. Președintele Republicii Moldova, în calitate sa de politician și datorită capacității acestuia de a exercita influență asupra unui public larg, trebuie să dovedească un grad major de responsabilitate pentru opiniile exprimate, deoarece declarațiile pe care le lansează au un impact semnificativ.
- 5.8 În Recomandarea de politică generală nr. 15 a Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței la p. 4 și p. 4 lit. 4 se menționează despre necesitatea Statelor membre ale Consiliului Europei de a adopta o abordare riguroasă de creștere a conștientizării publice cu privire la importanța respectării pluralismului și a pericolelor discursului de ură. De asemenea, Statele au obligația de a demonstra falsitatea fundamentelor pe care este bazat discursul de ură și inacceptabilitatea acestuia, pentru a descuraja și a preveni utilizarea discursului de ură. Nu în ultimul rând, Statele sunt chemate să reacționeze prompt la discursul de ură din partea unor persoane publice, în special din partea politicienilor, liderilor religioși și comunitari. Acțiunile Statelor nu trebuie să se rezume doar la condamnarea discursului de ură dar și să consolideze valorile pe care astfel de discursuri le amenință.
- 5.9 Un factor important la calificarea acestor declarații îl constituie contextul în care au fost făcute și climatul social care poate influența efectul moral al declarațiilor respective. În primul rând, discursul a fost făcut într-un mediu public la televiziuni cu audiență semnificativă, respectiv, impactul este mare și trebuie abordat corespunzător. În al doilea rând, efectul distructiv al declarațiilor poate fi sesizat din datele Sondajul de opinie privind percepțiile și atitudinea față de egalitate în Republica Moldova din 2015. Acesta arată că în topul celor mai respinse grupuri se clasează persoanele LGBT. Astfel, doar 38% din cei chestionați, acceptă persoanele LGBT în calitate de vizitatori ai RM și doar 1% ca membri ai familiei. Totodată, în cadrul acestui studiu au fost măsurate atitudinile și percepțiile populației față de 14 grupuri de persoane vulnerabile și marginalizate din Republica Moldova. Cel mai mare indicator al indicelui distanței sociale, până la excluderea lor din Republica Moldova, este față de persoanele din comunitatea LGBT. Astfel,

³ CtEDO, RUFİ OSMANI și alții împotriva MACEDONIEI, (50841/99), decizie de inadmisibilitate, 11 octombrie 2001.

⁴ ECRI, Recomandarea de politică generală nr. 15 referitoare la discursul urii din 8 decembrie 2015, preambul.

⁵ *ibidem*

în lumina celor expuse mai sus, Consiliul subliniază caracterul extrem de nociv pe care îl are discursul de ură în societate, în mod special discursul din partea unei persoane publice.

- 5.10 Totodată, Consiliul observă că Președintele Igor Dodon a adus un atac la credința persoanelor LGBT și la credința acelor suporterți care sunt ortodocși, insinuând că cei ce promovează drepturile LGBT și persoanele LGBT nu sunt ortodocși și promovează lichidarea bisericii. Utilizarea acestor paralele într-un stat ca Republica Moldova, unde procentul celor care se declară ortodocși în sondajele de opinie este de peste 90% nu înseamnă altceva decât o strategie de a perpetua ura majorității față de persoanele LGBT. Astfel, Consiliul îndeamnă Președintele Republicii Moldova să-și asume obligația pe care o are în virtutea art. 79 din Constituție de a respecta Constituția, inclusiv principiul egalității și nediscriminării, legile țării, implicit Legea cu privire la asigurarea egalității, să respecte și să apere democrația, drepturile și libertățile fundamentale ale omului, indiferent de orientare sexuală sau de orice alt criteriu. Consiliul reiterează că toți cetățenii Republicii Moldova se bucură de drepturi și libertăți egale, fără deosebire de rasă, religie sau convingeri, orientare sexuală sau orice alt criteriu similar.

Astfel, conducându-se de prevederile art. 1, 2, 3 și art. 15 alin. (4) din Legea nr. 121 cu privire la asigurarea egalității, coroborat cu pct. 61 al Legii nr. 298 din 21.12.2012 cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității,

CONSILIUL DECIDE

1. Faptele constatate reprezintă instigare la discriminare pe criteriu de orientare sexuală.
2. Consiliul recomandă Președintelui Republicii Moldova Igor Dodon, să aducă scuze publice pentru afirmațiile discriminatorii și instigatoare la discriminare pe criteriul de orientare sexuală.
3. Consiliul recomandă Președintelui Republicii Moldova Igor Dodon, să dea dovadă de mai multă responsabilitate în pozițiile sale publice și să se abțină de la declarații discriminatorii și instigatoare la ură.
4. Prezenta decizie se comunică părților și va fi făcută publică pe adresa www.egalitate.md.
5. Decizia este cu drept de atac în instanța de contencios administrativ, conform prevederilor pct. 65 ale Legii nr.298 din 21.12.2012 cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității și Legii contenciosului administrativ nr. 793 din 10.02.2000.

Membrii Consiliului care au votat decizia

Ian FELDMAN – președinte

Oxana GUMENNAIA – membră

Andrei BRIGHIDIN – membru

Lucia GAVRILIȚĂ – membră